

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za izvozništvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 8 lir. Te. denarska izdaja letno 60 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25.52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak torek in petek

Liubliana, torek 22. februarja 1944

Preis - Cena L. 0'80

Ustanovitev družbe za blagovni promet v Jadranskem primorju

Službeni list št. 12. je objavil naslednjo naredbo:

Clen 1. — Da se zagotovi življenjsko važno blago za operacijsko ozemlje Jadransko primorje, ustanovljamo »Blagovnoprometno družbo Adria«. Družba je javnopravno telo, popolna pravna oseba in ima svoj sedež v Trstu.

Clen 2. — Organi »Blagovnoprometne družbe Adria« so:

a) načelstvo, sestojče iz predsednika in treh članov;

b) nadzorstvo, sestojče iz petih članov.

Načelstvo in nadzorstvo postavljamo in razrešujemo jaz.

Clen 3. — »Blagovnoprometno družbo Adria« zastopata navzven predsednik in en član načelstva. Načelstvo je upravičeno imenovati direktorje. Njih imenovanje se mora javno razglasiti.

Trst dne 29. decembra 1943.

Vrhovni komisar:
Rainer s. r.

Iz statistike Zavoda za socialno zavarovanje

Januarja je bilo 22.998 zavarovanih delavcev in nameščencev; od tega pri ZSZ 18.403, pri TBPD pa 4.595. Bolnikov je bilo 678 ali 2.95%. Povprečna dnevna zavarovana mezda je bila 28.05 lire, skupna dnevna zavarovana mezda pa 645.202 lire.

Po strokah so zavarovani delavci in nameščenci razdeljeni takole: hišni posli 2641, trgovina 2639, gradnja železnic, cest in vodnih zgradb 1687, občinski obrati 1368, visoke gradnje 1262, kovinska industrija 1047, denarni in zavarovalni zavodi ter samostojne pisarne 1028, razni svobodni poklici 1368, javni promet 946, zasebna prometna podjetja 462, kemična industrija 474, gradnje prevoznih sredstev 183, centrale za proizvodnjo sile 140, tekstilna industrija 687, industrija papirja 722, industrija kože in gume 103, predelovanje kože 471, gozdno-žagarska industrija 367, predelovanje lesa 488, industrija živil in pijače 780, tobačna industrija 563, oblačilna industrija 792, grafična industrija 689, industrija kamenja in zemlje 529, gostinski obrati 736, higiena 746, kmetijstvo 80.

Ukinitev sekvestra pri Standard Vacuum Oil Comp.

Prezident pokrajinske uprave general Rupnik je ukinil odločbo bivšega Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino, s katero se je bilo vse in vsakršno poslovanje družbe Standard Vacuum Oil Company of Jugoslavia v Ljubljani postavljeno pod sekvester.

Povojni problemi madžarske industrije

V zadnjem času se predstavniki madžarske industrije močno zanimajo za rešitev vprašanja, kakšen bo prehod gospodarstva iz vojne v mirno dobo. To je posebno važno za industrijo, ki je morala izvesti največje prilagoditve in preureditve zaradi vojnega gospodarstva. Pri njenem prehodu v mirno dobo bodo tri skupine problemov: tehnična, gospodarska in upravna. Te tri skupine problemov je treba proučiti že zdaj v splošnem za vso

Ob 25letnici Združenja industrijcev

Združenje industrijcev in obrtnikov ima za seboj 25 let uspešnega in koristnega dela. Ze v začetku leta 1919, so naši gospodarstveniki občutili potrebo po čvrsti organizaciji industrije in 8. januarja leta 1919, je bil v Zbornici za trgovino in obrt v Ljubljani sestanek zastopnikov industrije, na katerem je bil izvoljen pripravljalni odbor za Zvezo industrijcev. Predsednik odbora je bil Vinko Majdič, člani pa Fran Bonač, Dragotin Hribar, inž. M. Mihor, dr. Fran Novak in Avgust Praprotnik. Odbor je z vneto izvedel priprave za ustanovno skupščino, tajniške posle pa je opravljal dr. Novak, ki si je pridobil posebne zasluge pri ustanovitvi Zveze.

Ustanovna skupščina Zveze industrijcev je bila 9. februarja 1919, v magistratni dvorani in za predsednika nove gospodarske organizacije je bil izvoljen Vinko Majdič iz Kranja. Po njegovi smrti dne 29. maja 1924, je postal predsednik Dragotin Hribar. Ko se je g. Hribar zaradi bolezni moral umakniti iz javnega delovanja, je bil zaradi velikih zaslug za organizacijo imenovan za častnega predsednika, na glavni skupščini pa je bil za predsednika Zveze izvoljen Anton Krejči iz Ruš. Ker njegov naslednik inž. Milan Lenarčič v prehodnem stanju ob prenosu organizacije ni nastopil svojih funkcij, je Anton Krejči uspešno vodil Zvezo v dobi, ko se je pripravljala in izvršila njena preosnova iz prostovoljne organizacije po društvenem zakonu v prisilno organizacijo po novem zakonu o obrti. Dne 29. aprila 1937, je bil za predsednika izvoljen Avgust Praprotnik, ki je že prej dalje časa vodil Zvezo kot poslevoedeči podpredsednik. Po tragični smrti predsednika Praprotnika je postal predsednik Združenja industrijcev in obrtnikov Fran Heinrihar. Glavni tajnik Zveze je bil do svoje smrti inž. Milan Šuklje, od 10. februarja leta 1937, pa je glavni tajnik dr. Adolf Golia.

Organizacija industrijcev si je že v prvih letih svojega obstoja pridobila velik ugled in vpliv tudi izven svojega lokalnega območja. Njeni predstavniki in zastopniki so odločilno sodelovali v mnogih važnih gospodarskih ustanovah. Pokojni predsednik Praprotnik je med drugim zavzemal tudi mesto predsednika Centrale industr. korporacij. Ze v prvem poslovnem letu organizacije so njeni zastopniki delovali v uradu za prehodno gospodarstvo, v komisiji za stvarno demobilizacijo, v paritetni komisiji posredovalnice za delo, v stalni elektriški komisiji, v strokovnem sosvetu za usnje itd.

Ob preosnovi v obvezno združenje po obrtnem zakonu so se morala pravila prilagoditi novemu

industrijo in posebej še za razne industrijske panoge. Predstavniki industrije so ustanovili odbor, ki zbira gradivo za razčiščenje in rešitev vseh teh problemov. Začeli so pri tekstilni industriji in so že vsi njeni važnejši obrati dobili vprašalne pole, na katerih bodo točko za točko označili svoje predloge in načrte obratne preureditve. Vse to gradivo bo odbor uporabil za sestavo splošnih in posebnih načrtov industrijske preureditve.

pravnemu stanju, ponovna sprememba pravil pa se je morala izvršiti ob reorganizaciji delodajalskih združenj leta 1942. V glavnem je šlo pri vseh teh spremembah le za spremembe glede pristojnosti za odobranje proračunov in računskih zaključkov, do čim je ostal delokrog organizacije v bistvu nespremenjen. Tudi sprememba naziva v Združenje industrijcev in obrtnikov je bolj formalnega pomena, ker posluje Odssek za obrtništvo popolnoma samostojno.

Nespremenjeno dosledno in smotno deluje organizacija industrijcev od svoje ustanovitve v dveh smereh za gospodarski napredek. Prva smer njenega delovanja zasleduje zaščito interesov včlanjenih industrijskih podjetij. Sem spadajo nešteta pojasnila in nasveti v vseh stvareh, ki so v zvezi s poslovanjem industrijskih podjetij. Kako važno in potrebno je to delovanje, se vidi iz tega, da je neposredni kontakt organizacije s članstvom od leta do leta tesnejši ter število zadev in predmetov, ki se obravnavajo po želji posameznih podjetij, v stalnem porastu. Vse to da seveda ogromno dela.

Kulture olinatih rastlin v Evropi

»Südost-Echo« je opisal načrte za pridelovanje olinatih rastlin v vseh evropskih deželah. To pridelovanje se močno pospešuje že od leta 1940., čeprav niso v vseh deželah zaradi vremenskih razmer doseženi zaželeni uspehi. Kjer bo le mogoče, bodo letos kulture olinatih rastlin znatno povečali.

V srednji Evropi je pri pridelovanju olinatih rastlin Nemčija na prvem mestu. Lani so kulture olinatih rastlin obsegale okrog 480.000 ha, letos pa bodo povečane za 25 % ter se bodo tako po velikosti približale nasadom sladkorne repe. V Protektoratu so se v primerjavi z letom 1941, kulture olinatih rastlin lani povečale za 658 %, letos pa jih hočejo povečati za 867 %. Precej bodo povečane te kulture tudi v Generalni guberniji, kot olinata rastlina pa pride letos v poštev tudi mahorka. V Švici bodo letos nasadi ogrščice obsegali 6000 ha.

V južnovzhodni Evropi, kjer uspeva največ olinatih rastlin, je s pridelovanjem takole: Slovaška 3000 ha ogrščice in 7000 ha maka. Madžarska bo skušala nasade olinatih rastlin povečati za 25 do 30 %. V obeh deželah je bil lanski pridelek ogrščice slab. V Romuniji bodo predvsem razširili nasade sončnic, ki so lani obsegali 355.340 ha. Povečano bo tudi pridelovanje lanu, konoplje in soje. Lanski nasadi soje so obsegali 84.000 ha. Iz Bolgarije ni podatkov o obsegu raznih kultur olinatih rastlin, vlada pa je spet izdala razne navedbe za povečanje pridelovanja ter za zbiranje pridelkov. V Grčiji so se zaradi povečanega pridelovanja žita in sočivja nasadi olinatih rastlin precej skrcili, zmanjšala pa se je tudi proizvodnja olivnega olja od 167 tisoč 854 ton l. 1939, na 82.234 ton l. 1942. Na Hrvaškem obsegajo nasadi sončnic 17.000 ha, soje pa

ki ga zmoro samo iniciativno in požrtvovalno vodstvo ter sposobno in marljivo uslužbenstvo organizacije. Druga, še važnejša in pomembnejša smer delovanja pa zasleduje vprašanja, ki se tičejo interesov vse industrije ali pa vsaj skupnih interesov posameznih industrijskih panog. Tu gre zlasti za vprašanja, ki so v zvezi s splošno gospodarsko politiko. Na tem področju svojega delovanja proučuje Združenje osnutke raznih odredb ter daje izjave in stavlja iniciativne predloge, da se zavaruje upravičeni interesi industrije.

V vojni se je območje Združenja skrcilo, delo pa se je znatno pomnožilo, ker stavlja tudi vojna doba vedno nove in težje naloge. Združenju so bile v zadnjem času poverjene nekatere nove funkcije, med katerimi so najvažnejše one, ki so v zvezi z dodeljevanjem surovin. V velikem, uspešno opravljenem delu ter v bogatih izkušnjah četrstoletja ima Združenje zanesljivo poročstvo, da bo njegovo delovanje tudi v bodoče uspešno in koristno ter da bo v našem gospodarskem življenju zavzemalo zaslužno in priznano zgledno ter ugledno mesto.

okrog 9400 ha, najvažnejši nasadi olinatih rastlin v Srbiji in Banatu pa so naslednji: konoplja 11.000 ha, lan 2200 ha, sončnice 117.200 ha, soja 2500 ha, mak 1100 ha. Iz Turčije ni podatkov, znano pa je, da je bila lanska proizvodnja olivnega olja pod povprečjem prejšnjih let.

V zapadni Evropi so se kulture olinatih rastlin najbolj povečale v Franciji. L. 1941, so obsegale 34.000 ha, lani pa okrog 250.000 ha. Večji del te površine je za pridelovanje ogrščice, nasadi lanu pa se bodo letos povečali od 50.000 na 60.000 ha. V Belgiji hočejo nasade ogrščice povečati od 25.700 ha na 45.000 do 50.000 ha. Kmetje, ki imajo nad 3 ha obdelanih zemljišč, morajo 8 % od teh zemljišč uporabiti za pridelovanje ogrščice. Nasadi lanu so lani obsegali 15 tisoč ha, prejšnje leto pa 10.000 ha. Na Nizozemskem je za pridelovanje ogrščice in drugih olinatih rastlin določenih 50.000 ha. Od zemljišč, ki obsegajo nad 10 ha, se mora orezpogojno 5 % uporabiti za pridelovanje ogrščice. V Angliji so se med vojno precej povečali nasadi lanu. V Angliji obsegajo nad 19.000 ha, v Severni Irski 40.000 ha, v Južni Irski pa 7300 ha. L. 1939, so lamene njive v Angliji obsegale samo 1416 ha.

Ob Sredozemskem morju je bila lani proizvodnja olivnega olja sicer izdatna, potrebno pa je vendarle pridelovanje raznih olinatih rastlin. To velja predvsem za Italijo zaradi zasedbe Sicilije in južnih krajev. Vlada je dala navodila za pridelovanje olinatih rastlin, o poteku te akcije pa zdaj še ni pregleda. V Španiji je pridelek oliv zadovoljiv, velika pozornost pa je posvečena tudi kulturam sončnic in soje. Portugalski statistični institut je objavil, da so lani portugalski nasadi oljk obsegali 380.000 ha. Letošnji pridelek oliv

bo dober in bo dežela z olivnim oljem dobro preskrbljena, ker najbrž izvoza olja sploh ne bo.

Tudi na severu Evrope se v zadnjih letih z uspehom gojijo olinatne rastline. Na Danskem so lani na 16.700 ha pridelovali belo gorčico, nasadi konoplje pa so obsegali 2100 ha. Švedske kulture olinatih rastlin so naslednje: bela gorčica 12.954 ha, zimska ogrščica 4890 ha, poletna ogrščica 7500 ha, lan 3110 ha, mak 1960 ha, sončnice 26 ha, soja 12 ha. Najboljši je bil lani pridelek zimske ogrščice. Na Finskem so kulture olinatih rastlin obsegale 2300 ha, skoraj šestkrat toliko kakor l. 1942. V Estoniji, Litvi in Latiški se širijo lanene kulture. V prvi deželi obsegajo 11.900 ha, v drugi 94.000 ha, v tretji pa 76.000 ha.

Tako se v vsej Evropi vneto pospešuje pridelovanje olinatih rastlin, največji uspehi pa so bili doseženi pri pridelovanju zimske ogrščice.

Živahna bolgarska kmetijska proizvodnja

Bolgarski kmetijski minister je po svojem potovanju po bolgarskem podeželju izjavil, da so se jesenska kmetijska dela zelo zadovoljivo izvedla. Za spomlad so za krmo potrebna semena pripravljena, da se tako omogoči dvig starija živine na jesen. Površina s sončnicami obdelane zemlje se bo povečala, da se pridobi več jedilnega olja. V ta namen potrebna semena so že pripravljena. Tudi setev važnih industrijskih rastlin kakor konoplje, lanu in bombaža je že zadostno pripravljena. Izvedla se bo nadalje velika akcija za popravilo kmetijskih strojev. Nameravajo se ustanoviti dodatne popravilnice, da se temeljito opravijo zastareli kmetijski stroji. Posebna pozornost se posveča gojitvi tobaka ter so se ukrenili potrebni ukrepi, da se s tobakom zasajena površina poveča. Tudi tržni red za tobak se je med tem določil. Poseben zakon je izdan za najboljšo uporabo tobačnega prasha.

Sprememba v upravi in gospodarstvu Nizozemske

Generalni tajnik ministrstva za trgovino, obrt in plovbo je objavil naredbo, s katero se razpušča dosedanja gospodarska organizacijska komisija, znana pod imenom komisija Woltersom, ter se vsa njena pooblastila in posli prenesejo na nemški državni gospodarstveni svet.

Komisija Woltersom je bila ustanovljena v jeseni leta 1940., da reorganizira gospodarstvo Nizozemske. Sestavljena je bila iz 6 glavnih skupin, ki so imele svoje strokovne oddelke. Komisija je reorganizirala vse gospodarske in stanovske zbornice, postavila ves aprovizacijski aparat ter prilagodila vse proizvodne panoge vojnemu gospodarstvu. S preureditvijo gospodarstva je komisija zdaj vse svoje naloge izpolnila.

Švedska zunanja trgovina v letu 1943.

Pred kratkim so bile objavljene številke o švedski zunanji trgovini v letu 1943. Iz teh številk je razvidno, da se je celotna vrednost uvoza povečala za 48 milijonov švedskih kron, dočim je celotna vrednost izvoza padla za 168 milijonov šv. kron. Uvozni presežek se je povečal od 461 milijonov šv. kron v letu 1942, na 667 milijonov v letu 1943. V prvih mesecih se je uvoz povečal v primeri z istim meseci v letih 1936, do 1938, za 49 odstotkov. V istem času pa se je zmanjšal izvoz za 37 odstotkov.

Simon Jurčič — 60letnik

Ugledni ljubljanski trgovec g. Simon Jurčič je 21. t. m. dopolnil 60. leto svojega poštenemu in pridnemu delu posvečenega življenja. Doma iz okolice Pazina ima za seboj dolga leta težke borbe za obstoj, v kateri je s svojo nadarjenostjo in pridnostjo premagal mnoge težave in dosegel lepe uspehe, pri tem pa velike svoje napore in pridobljene izkušnje vselej posvečal tudi drugim v korist. S poklicno trgovsko izobrazbo si je pridobil tudi veliko prakso v združništvu ter dosegel važno in odgovornostno polno mesto ravnatelja konsumnih zadrug. Ko se je osamosvojil kot trgovec živilske stroke, so se spet kmalu izkazale njegove velike sposobnosti in med ljubljanskim trgovstvom je zavzel ugledno mesto.

Njegova široka strokovna razgledanost in tudi njegov značaj, ki ga diči globoki občutki tovarištva ter vnema za splošno korist, sta se izkazala zlasti v začetku sedanjih vojn, ko so nastopile velike težave pri dobavih blaga in pri aprovizaciji. Tedaj je dal pobudo za ustanovitev Trgovske nabavljalne zadruge, kateri vzorno predseduje že od njene ustanovitve. Pri tej ustanovi so se spet izkazale njegove velike organizatorične sposobnosti, poklicni tovariši pa so mu izrazili svoje priznanje in zupanje tudi s tem, da so ga izvolili za predsednika Splošnega kreditnega društva.

G. Simon Jurčič, ki je v svojem poklicnem življenju bogat temeljiti izkušenj in poštenosti v delu za gospodarski napredek, v zasebnem življenju pa navdan z občutki zvestega tovarištva in z ljubeznijo do prirode, zasluži ob svojem življenjskem prazniku iskrene čestitke, katerim se pridružuje tudi »Trgovski list«, ki ga šteje med svoje zveste prijatelje.

Romunski znanstveni zavod za kmetijstvo

Znanstveni zavod za kmetijstvo v Bukarešti ima že 9 oddelkov in 5 poizkusnih postaj, v deželi pa 24 podružnic. Poročilo vodstva zavoda naglašja, da se je lani delovanje središča in podružnic predvsem posvetilo naslednjim problemom kmetijstva in narodnega gospodarstva. Na vseh poskusnih postajah so preizkušali razne vrste semenskega žita ter dosegli prav dobre rezultate. Prav tako so delali poizkuse z različnimi vrstami kavečkovih rastlin. V enem oddelku zavoda so ugotavljali rentabilnost romunskega kmetijstva ter napravili tudi primerjavo cen industrijske in kmetijske proizvodnje, kakršna je in kakršna bi morala biti. Drugi oddelki zavoda so iskali v deželi najboljše področja za kultiviranje raznih industrijskih rastlin. Raziskave glede tekstilnih rastlin so že gotove in so predvsem ugotovljeni kraji, ki so najprikladnejši za pridelovanje lanu. Letno poročilo zavoda naglašja, da je delo zavoda tako pospešilo in dvignilo kmetijsko proizvodnjo, da je ta napredek prispeval k narodnemu premoženju nekaj milijard lejev.

Proizvodnja volne v Protektoratu

Da bi se povečala proizvodnja volne v Protektoratu, je deželna zveza za kmetijstvo in gozdarstvo zagotovila rejcem ovac razne ugodnosti. Tako določa kmetje, ki naročijo plemenske ovce v Nemčiji, podporo iz javnih sredstev, ki krije do 50% nabavne cene. Če odda kmet, ki redi le nekaj ovac, od vsake ovce po 1 kg surove volne, lahko ves ostanek volne pridrži za svojo uporabo. Plemenske ovce, naročene iz Nemčije, niso vračunane v kontingentu mesa. Pri oddaji volne se določa tudi premije po kakovosti volne, oddana volna pa se lahko preračuna na kontingent mleka v razmerju 1 kg volne = 50 kg mleka.

Industrije v Primorju

Iz »Deutsche Adria-Zeitung« posnemamo naslednji članek:

Gospodarska struktura upravnega okrožja Jadransko primorje s pokrajinami Trst, Furlanija, Gorica, Pulj, Kvarner in Ljubljana zavisi od kmetijstva in obrtne delavnosti. Morska plovba in trgovina, ki sta v mirnih časih prevladovali, sta v sedanjih vojnih razmerah naravno močno nazadovale.

Rudarstvo v Istri.

V obrtnem gospodarstvu Jadranskega primorja zavzemajo važno mesto rudarstvo in na njem sloveča železna industrija ter industrije, ki so se razvile na podlagi lesa in kmetijskih pridelkov. Rudarsko proizvodnjo daje predvsem Istra. V zemeljskem pasu, ki se razteza od Trsta do Reke, se pridobivata črni in rjavi premog. Znatna so tudi ležišča boksita, ki daje temeljno snov za proizvodnjo aluminija. Pomembna so nadalje ležišča svinca, cinka in živega srebra. Te rude so povzročile v raznih krajih dežele nastanek plavžev, livarn in topilnic, a tudi elektrarn, strojnih tovarn in tovarn koksa za proizvodnjo plina ter tovarn za pridobivanje temeljnih snovi za kemično industrijo. Uvoz raznih mineralov je še pospeševal izpolnitev teh obratov, dočim so njih nastanek odločili domači proizvodi.

Mali obrati v Vidmu.

Kako na široko je razširjena železo predelujoča industrija Jadranskega primorja, kažejo številna mala železarska podjetja pretežno kmetijske Furlanije. Dostikrat zaposlujejo ta podjetja le okoli sto oseb, izdelujejo pa najraznovrstnejše predmete za gospodinjstvo, gospodarsko orodje, medicinske instrumente in druge izdelke fine mehanike. V Vidmu so nadalje tudi številne predilnice, v Istri pa soline za pridobivanje soli. Tudi v čisto kmetijski Goriški so železne in jeklene livarne, bombažne predilnice in cementarne.

Lesno bogastvo Jadranskega primorja je pomembno tako za izdelavo ladij v domačih ladjedelnicah kot tudi za proizvodnjo papirja in papirnatih izdelkov. Zage in celulozne tovarne so v več pokrajinah, celo v Videmski pokrajini, dočim je sedež papirne predelave v Ljubljani. Ljubljanski šolski zvez-

ki, šolske knjige, luksuzni predmeti iz papirja so že dolgo časa znani. V Trstu delujejo na tem polju tovarne za igralne karte in nekaj tovarn za cigaretni papir. Ker je v vsem Jadranskem primorju pestra raznolikost najrazličnejših obrtnih panog, tudi ne preseneča predelava deželnih pridelkov (zelenjave, sadja, vina in oljk) tako v pretežno agrarnih pokrajinah kot tudi v Trstu, središču morske plovbe in trgovine.

Ladjedelstvo in železna industrija.

Tržaški pokrajini s 320.000 prebivalci daje značaj pristanišče in mesto Trst, v katerem živi okrog 260.000 oseb. V industrijskem ozirju je bilo prej njeno težišče v ladjedelstvu in železni industriji, a tudi v kemični industriji (zdravila, barve, rafinerije olja za tehnične namene in za prehrano). Tudi lesna in papirna predelava je dosegla prej lepe uspehe (pohištvene in stavbeno mizarstvo, knjige, formulirji, šolski zvezki, luksuzni predmeti).

Pomembne so konzervne tovarne za predelovanje rib. Nadalje je treba omeniti pridobivanje in predelovanje marmorja ter številne tiskarne. Če si predočimo, da je bilo v miru 35—40 odstotkov prebivalstva zaposlenih v industriji in obrtu, dobimo sliko o veliki vlogi teh dveh gospodarskih panog. V drugi vrsti določata strukturo Tržaške pokrajine trgovina in promet. Poleg 4 velikih morskih prog je bilo še okoli 60 raznih trgovinskih skupin, ki so dovažale surovine in material za industrijo in ki so vodile po ladjah pripeljane uvozne predmete dalje, tja do Dunaja, Kölna in Krakova. Iz srednje-evropskega prostora pa so dovažala v tržaško pristanišče drugo uvozno blago in ga spravile naprej tudi v druge dele sveta.

Vladajoča pozicija industrije, trgovine in brodarstva je tudi pospeševala banke in zavarovalnice v Trstu, ki so se krepko razvijale. Zlasti zavarovalnice so si mogle prisvojiti ne le evropski, temveč svetovni pomen.

Mnogo more nuditi za gospodarski razvoj Jadranskega primorja tudi napredujoča elektrifikacija. Pomanjkanje premoga na eni, številne vodne sile pa na drugi strani pospešujejo postavitev elektrarn, ki bi poživile zopet druge pridobitne panoge.

Hranilne vloge v Turčiji

Za propagando varčevanja imajo v Turčiji ob koncu vsakega leta »teden varčevanja«, v začetku leta pa je objavljen pregled hranilnih vlog. Iz teh pregledov od ustanovitve Turške republike do konca l. 1942. navaja »Südost-Echo«:

L. 1923. je bilo od 8055 vlagateljev 3,3, l. 1933 od 147.409 vlagateljev 69,4, l. 1938. od 271.821 vlagateljev 112,2, l. 1939. od 233 tisoč 248 vlagateljev 80,8, naslednje leto od 248.317 vlagateljev 96,5, leta 1942. od 283.559 vlagateljev pa 118,2 milijona turških funtov hranilnih vlog.

Iz teh podatkov je razvidno, da ima turško prebivalstvo v svojo valuto veliko zaupanje in da se je v deželi, ki je bila ob ustanovitvi republike revna in skromna, dvigalo blagostanje ter sistematično gojilo varčevanje. Ob izbruhu sedanjih vojn so se hranilne vloge s številom vlagateljev vred sicer znižale, kar je neizbežna posledica psiholoških vplivov, naslednje leto pa je spet beležilo znaten porast vlog in število vlagateljev.

V letih 1941. in 1942. so vloge precej presegle najvišjo predvojno stopnjo l. 1938., čeprav se je tudi v Turčiji občutila druginja kot posledica vojnih sprememb v gospodarstvu. Manj denarja so vlagali uradniki, uslužbeni in meščani sploh, ki so druginjo najbolj

Denarnišvo in zavarovalstvo

Hrvatska

pozavarovalna družba

Najpomembnejše hrvatske zavarovalne družbe so sklenile, da ustanove hrvatsko pozavarovalno društvo z začetno glavnico 3 milijonov kun. Doslej so morale sklopiti hrvatske zavarovalne družbe pozavarovalne pogodbe z inozemskimi zavarovalnicami.

Po izkazu Švicarske narodne banke z dne 7. febr. se je njena zlata podloga povečala na 4,2 milijarde šv. fr., devizna pa na 78,4 milijona. Obtok bankovcev se je znižal na 2864,8 milijona šv. fr.

Izdajo zakladnih listov za 10 milijard frankov je napovedal francoski finančni minister. Zakladni listi zapadejo čez 30 let.

Fundiran nizezemski državni dolg je narasel v l. 1943. od 5331,9 na 6122,9 milijona nizozemskih goldinarjev. Leteči dolgi pa so istočasno narasli od 3,16 na 4,18 milijarde h. fl., da se je ves državni dolg povečal od 8,5 na 10,3 milijarde h. fl.

Turska vlada je dovolila ustanovitev industrijske banke z glavnico 1,8 milijona turških funtov.

Trgovinski register

Spremembe in dodatki:

Delniška tiskarna d. d. v Ljubljani. Zaradi odstopa se izbriše član upravnega sveta dr. Černež Darko, vpiše pa se član upravnega sveta Koser Albert, tajnik Združenja industrijev in obrtnikov.

»Lastni dom«, družba z o. z., Ljubljana. Izbriše se poslovodkinja Dekleva Lina, vpišeta pa se poslovodkinji Eberl Dragica, soproga apelacijskega svetnika in Palovec Božena, soproga dentista v Ljubljani.

Izbriši:

Frane Posavec, družba z o. z. v likvidaciji, Ljubljana — zaradi končane likvidacije.

Iz združnega registra

Pri stavljenj in kreditni zadrugi državnih uslužbencev »Dom« se izbriše član upravnega odbora Klavara Matko, vpiše pa se član upravnega odbora Praznik Alojzij.

Pri Nabavljalni zadrugi državnih uslužbencev v Ljubljani se izbriše član upravnega odbora Slamič Vinko, vpiše pa se član upravnega odbora Gračnar Ivan, ravnatelj v Ljubljani.

Pri Ljudski hranilnici in posojilnici v Šiški se izbriše član upravnega odbora Kopač Jernej, vpiše pa se član upravnega odbora Rajner Josip, železniški uradnik v p. v Ljubljani.

Tekstilna surovina iz murve

Na Japonskem so začeli izdelovati tekstilna vlakna tudi iz skorje murve. Lani so začeli novo tekstilno surovino uporabljati že v oblačilni industriji. Iz vlaklen iz murvine skorje so izdelali 7000 oblek za šolarje. Murva, ki je na Japonskem zaradi svilarstva zaščiteno drevo, ima zdaj še večji pomen v tekstilni industriji.

Dansko sadjarstvo

Na Danskem je sadjarstvo dobro razvito. Posebno bogat je bil lani pridelek jabolk. Večji nasadi, ki imajo po sto in več jablan, so pridelali okrog 54 milijonov kg, manjši pa 70 do 80 milijonov kg. Leta 1942. je bil pridelek večjih nasadov 54 milijonov kg, manjših pa okrog 48 milijonov kg.

Gospodarske vesti

Nemško-švicarski obračunski dogovor je bil brez spremembe potrdjen. Po poročilu iz Zagreba se bodo lani naredili direktive za monopoli vzgajanje vzgajalce in na nakaznice, vsaka oseba oodi na dan eno skatlico vzgajalce po ceni 10 kun.

Proračun beogradske občine za leto 1944. predvideva 302,1 milijona din iz davkov in 414,0 milijona din donosov. Proračun mesečnih podjetij pa izkazuje 687 milijonov din prireosin in 60 milijonov din donosov. Finančno ministristvo je novi proračun ze potrdilo. Madžarska je v prvih 11 mesecih 1943 izvozila blaga za 1118 (1942 982) milijonov P, uvozila pa za 1053 (957) milijonov P. Preseček se je torej zmanjšal od 140 na 63 milijonov P. Trpomnost pa je treba, da sta uvoz in izvoz narasla le zaradi dviga cen ter vrednosti, da pa je po koncu blaga zunanja trgovina Madžarske nazadovala.

Slovaška je na podlagi posebnega zakona o pospeševanju industrije izdala v letu 1941 do 1943 proračun 2,5 do 3 milijarde Ks za investicije, ki so služile razširjenju obratnih prostorov in postaviti stavb v socialne namene. Pri tem so se dovolile davčne olajšave od 20 do 40 odstotkov.

Komunski alkoholni monopol je dosegel v letu 1942/43. 9,3 milijarde lejev čistega dobika, 8 milijard lejev je dobila državna blagajna, ostalo se je porabilo za nove investicije in za povečanje obratne glavnice.

Romunska narodna banka je dala za 15 let industrijskim podjetjem kredit 100 milijonov mark za nakup strojev in industrijskih oprem v Nemčiji. S posebnim zakonom se vsi ti uvoženi stroji in opreme oproste vseh uvoznih pristojbin.

Novo ležišče wolframove rude so odkrili v srednji Švedski. Dosedaj so pridobili okrog 100 kg rude. Preiskave, če se pridobivanje rude v večji meri izplača, še niso končane.

Lanska proizvodnja sote je letos narasla na 6 milijonov kg ali na 15 milijonov kosov ter se je s tem zvišala v primeri z lani za 25 odstotkov.

Švedski izvozniki se boje, da po vojni ne bo Švedska več konkurenčna. Dosedaj predlagana sredstva za dvig izvoza so imela deflacionističen značaj. Sedaj pa zahtevajo splošne davčne olajšave za izvozno trgovino.

Da se more kriti rastoča potreba japonske vojske na tekstilnem blagu, so se znižale oblačilne nakaznice od 100 na 50 točk. Možje in žene nad 80 let dobe le 40 točk.

Mesni obrok so v Novi Zelandiji zmanjšali ter upajo, da bo s tem ostalo več mesa za Anglijo.

Madžarski davek na gostinske obrate razširjen

Lansko poletje se je na Madžarskem uvedel nov zakon, ki so ga morali plačevati vsi gostinski obrati, kavarne, hoteli, zabavišča in slaščičarne. Sedaj se je ta davek razširil tudi na kozmetična podjetja. Istočasno se je spremenila stopnja tega davka. Dosedanji najvišji znesek 5 pengő mora plačati gost ali kupec pri zneskih 50 in 100 P, za vsakih nadaljnjih 50 P pa še novih 5 pengő.

barva, plesira in kemično snail obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6, Šelenburgova 3
Telefon št. 22-72.

Restavracija pri „Levu“
na Gosposvetski cesti
zopet odprta
Se priporoča
A. Senica

Priporočala se:

V. A. JANEŠ
delikatesna trgovina
Ljubljana, Ulica 3. maja